

Danmark, Tyskland og Storbritannien bliver mere ens

Danmark, Tyskland og Storbritannien er tre forskellige velfærdsstater, som på mange områder er blevet mere ens gennem de seneste årtier, viser studier fra ROCKWOOL Fondens Forskningsenhed.

I en ny bog sammenligner ROCKWOOL Fondens Forskningshed Danmark, Tyskland og Storbritannien. Bogen er den anden i rækken, hvor den første bog sammenlignede udviklingen i de tre skandinaviske velfærdsstater, Danmark, Norge og Sverige.

Selv om Danmark, Tyskland og Storbritannien på mange områder har vidt forskellige baggrun-

de, har de tre velfærdsstater de seneste årtier udviklet sig i samme retning og minder på mange områder mere om hinanden. En mulig årsag til, at de tre lande på de fleste områder er blevet mere ens, er, at globaliseringen har bidraget til, at samfund i forskellige lande i voksende grad er påvirket af de samme strømninger og underlagt de samme muligheder og begrænsninger. Det kan således give behov for nødvendige tilpasninger af velfærdsstaterne i samme retning, for at de på lang sigt er holdbare.

I dette nyhedsbrev fremhæves enkelte dele af den økonomiske udvikling i de tre lande, men i bogen findes mange flere.

Mere ulighed i Danmark og Tyskland

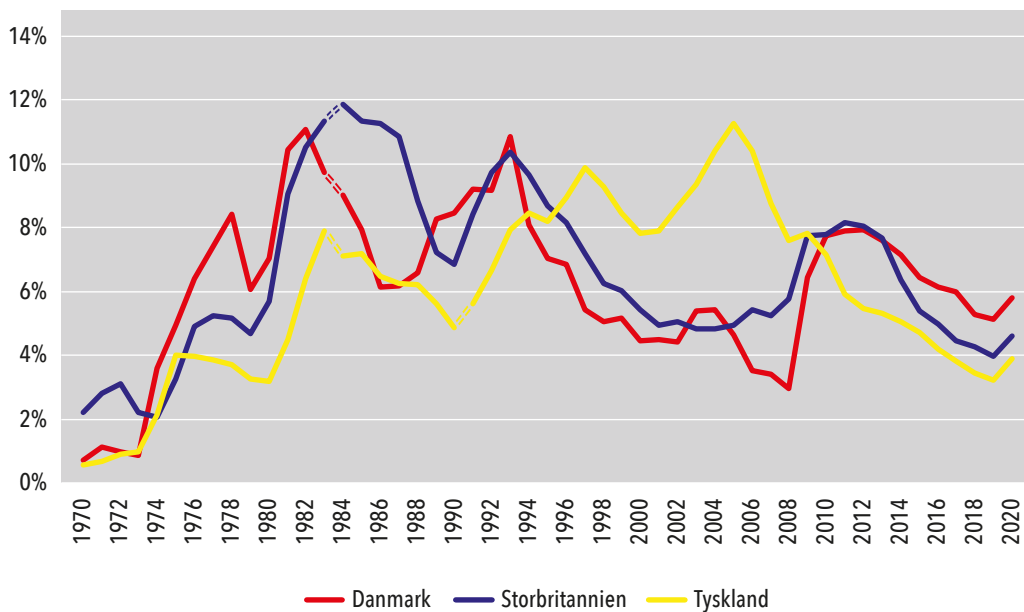
Kriserperioder har ført til reformer i alle tre lande

Både Danmark og Storbritannien blev hårdt ramt af krisen i 70'erne, og i kølvandet på denne krise kom der markante reformer på arbejdsmarkedet. Tyskland blev mindre hårdt ramt i 70'erne, men havde til gengæld

i 1990 en krise i kølvandet på genforeningen mellem Vest- og Østtyskland. Krisen førte til en række reformer af arbejdsmarkedet.

Efter finanskrisen har udviklingen på arbejdsmarkedet i de tre lande været ret ensartet (figur 1).

Figur 1. Ledighed blandt 15-64-årige, 1970-2020

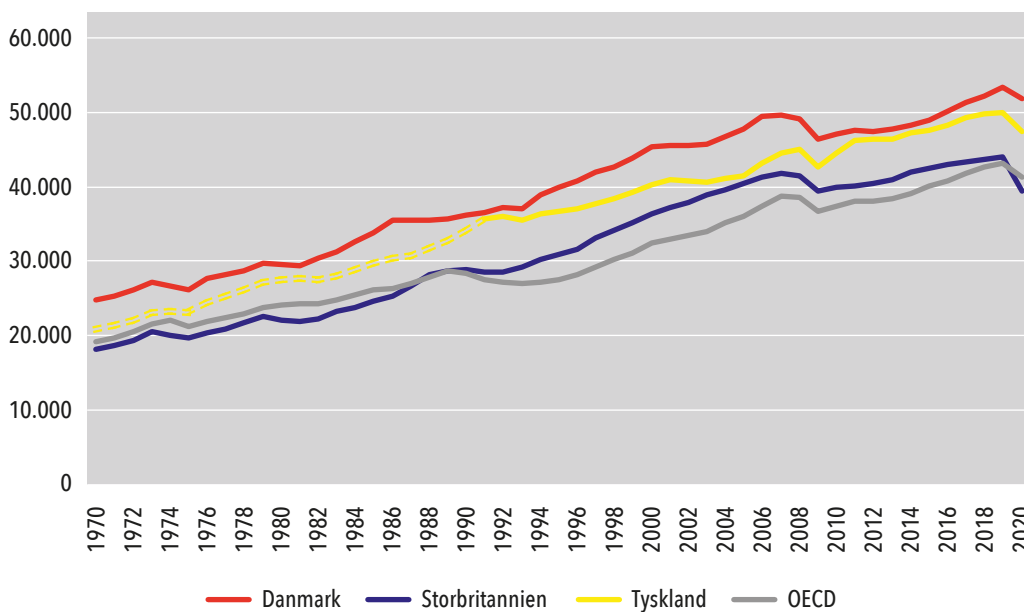
Note: Tyskland er Vesttyskland til og med 1990.

Kilde: OECD.

Ledighed er et meget konjunkturfølsomt mål. Hvis der i stedet ses på velstand målt ved BNP pr. indbygger, har udviklingen været meget parallel i de tre lande (figur 2).

Danmark og Tyskland er i hele perioden de to rigeste lande, mens Storbritannien ligger lidt under de to og kun lidt over gennemsnitsniveauet for OECD-lande.

Figur 2. BNP pr. indbygger i 2015-dollars, 1970-2020, købekraftsjusteret

Note: Tyskland er samlet Tyskland gennem hele perioden. Tallene er direkte fra OECD – sammenlignelige data for Vesttyskland har ikke været tilgængelige.

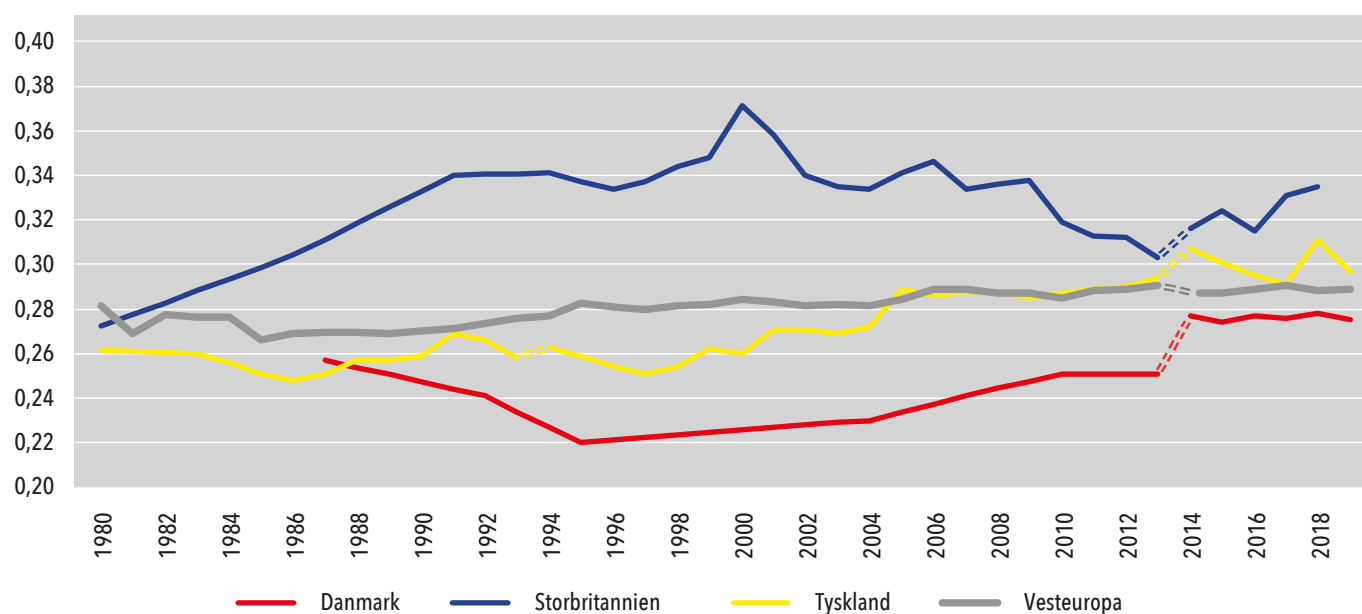
Ved at sætte niveauet i DDR til niveauet i Forbundsrepublikken er der ganske givet tale om, at det samlede niveau estimeres for højt.

Kilde: OECD.

Hvis der ses på fordelingen af indkomsterne – uligheden målt ved Gini-koefficienten – viser figur 3 en klar konvergens efter år 2000, dvs. at landene nærmer sig hinanden. Konvergensens fremkommer ved, at ulighe-

den har været voksende i Danmark og Tyskland, men aftagende i Storbritannien. Denne udvikling kommer efter den modsatte tendens i 80'erne og 90'erne, hvor der i Storbritannien var en ret stor stigning i uligheden.

Figur 3. Indkomstiligheden målt ved Gini-koefficienten, 1980-2019

Note: Tyskland er Vesttyskland frem til 1991. Databrudet i 2014 skyldes skift af kilde fra Luxembourg Income Study til Eurostat. Man skal derfor være varsom med at fortolke ændringen i 2014 som konsekvens af andet end et metodisk skift. Der er udført lineær interpolation mellem observationerne.

Indkomstiligheden er målt for den ækvivalerede disponible husholdningsindkomst for alle i befolkningen. Begrebet dækker over, at der er taget højde for, hvor mange i husstanden der skal deles om indkomsten, ligesom effekten af skatter og indkomstoverførsler er indregnet. Vesteuropa-serien dækker over et løbende, uvægtet gennemsnit af Gini-koefficienten for vesteuropæiske lande, hvor data inklusive interpolation er tilgængelige på det givne tidspunkt. Disse lande er: Østrig, Belgien, Danmark, Finland, Frankrig, Tyskland, Grækenland, Island, Irland, Italien, Luxembourg, Holland, Norge, Spanien, Sverige, Schweiz og Storbritannien.

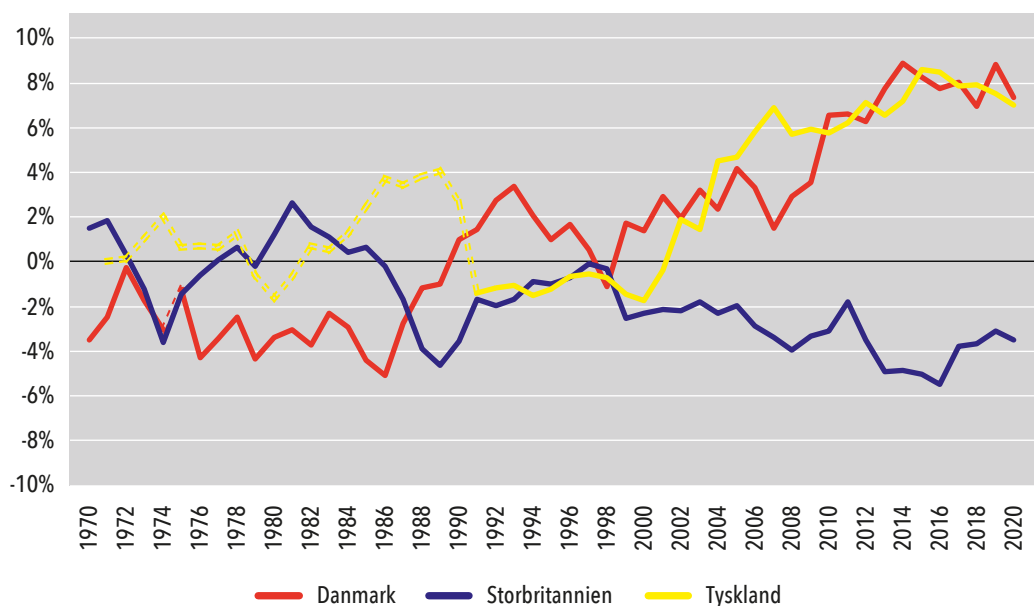
Kilde: Luxembourg Income Study og Eurostat samt egne beregninger.

Storbritannien har underskud på betalingsbalancen

Indenfor den mere overordnede økonomiske udvikling er der dog også områder, hvor de tre lande er blevet mere forskellige. Det gælder for eksempel i relationen til udlandet.

Figur 4 viser udviklingen i overskuddet på betalingsbalancens løbende poster. Danmark var i 70'erne et land med store underskud, hvorimod både Tyskland og Storbritannien var i balance. Fra midten af 80'erne er der dog en markant ændring, og siden årtusindeskiftet har Danmark og Tyskland år for år oparbejdet meget store overskud på betalingsbalancen, mens Storbritannien har oplevet den modsatte udvikling.

Figur 4. Overskuddet på betalingsbalancens løbende poster, i pct. af BNP, 1970-2020

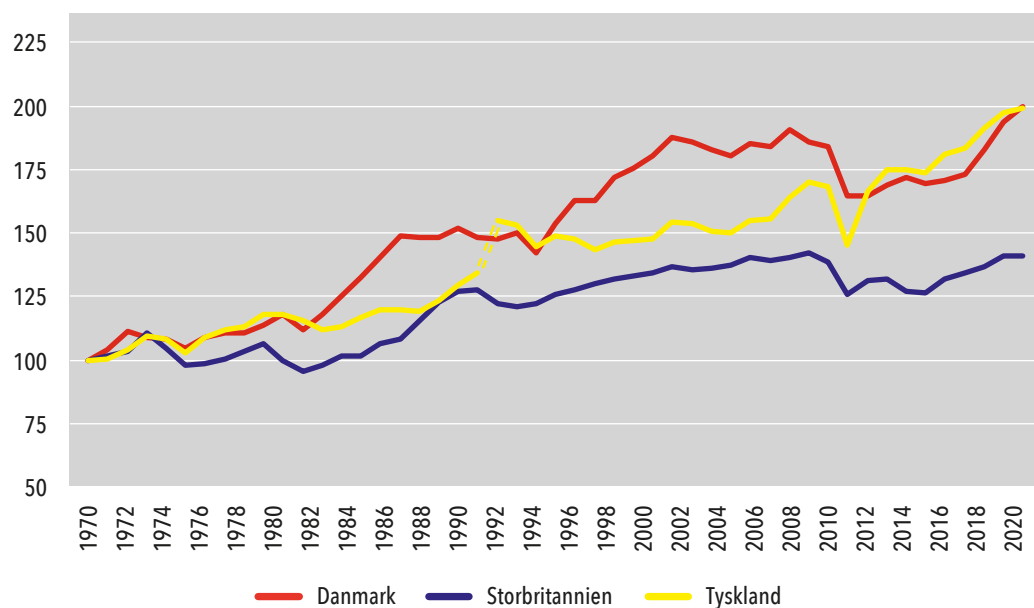
Note: Databrud for Danmark i 1975 ved skift fra OECD som kilde til Verdensbanken. Tyskland er samlet Tyskland igennem hele perioden. Tallene er fra Verdensbanken (undtagen Danmark 1970-1994), men de tyske tal baserer sig udelukkende på vesttyske vækstrater, og så kobling af disse til det samlede tyske niveau i 1991. Databruddet er derfor betinget af dette beregningsskift. Det betyder, at der i figuren ligger en implicit antagelse om, at betalingsbalancens løbende poster i Østtyskland er lig den i Vesttyskland i perioden før 1991.

Kilde: Verdensbanken og OECD.

Der er givetvis flere forklaringer på, at Danmark og Tyskland har store overskud i forhold til udlandet, mens det modsatte er tilfældet for Storbritannien. En af forklaringerne er, at den danske og tyske industriprodukti-

on har haft større succes i globaliseringen end den britiske. Figur 5 viser således, at værditilvæksten indenfor industrien er vokset langt mere i Danmark og Tyskland end i Storbritannien.

Figur 5. Udviklingen i værditilvæksten i industrien 1970-2018, faste priser, 1970 = 100

Note: Tyskland er Vesttyskland frem til og med 1990, derefter det samlede Tyskland.

Kilder: Destatis, Danmarks Statistik og Bank of England.

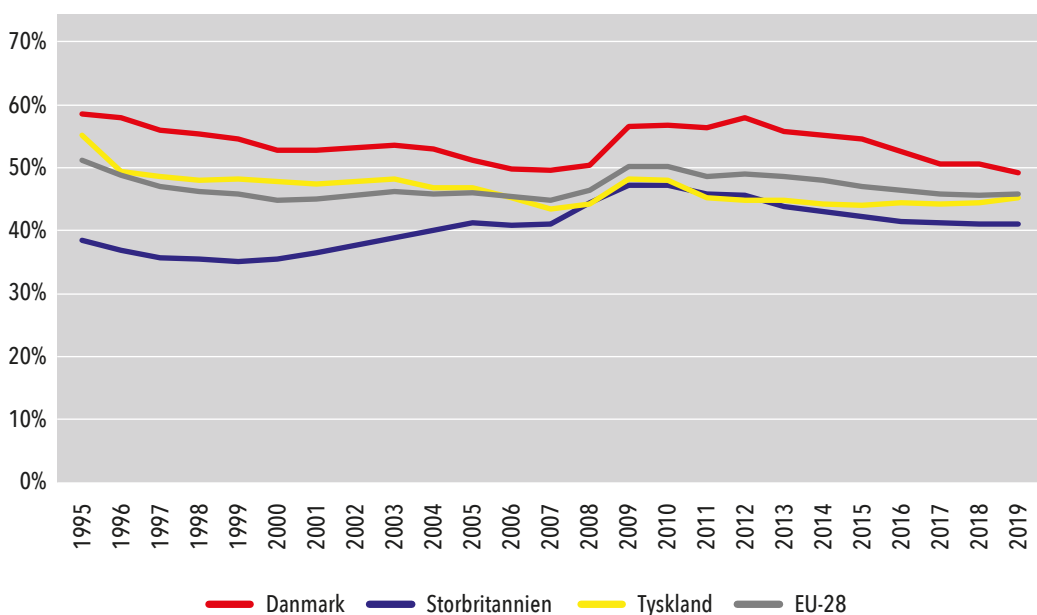
Den offentlige sektor fylder mere i Storbritannien

Forskelle i de offentlige sektors størrelse udjævnes mellem de tre lande.

Størrelsen af den offentlige sektor i Danmark, Tyskland og Storbritannien har nærmet sig hinanden de seneste årtier.

Figur 6 viser udviklingen i et meget overordnet mål for det offentlige engagement. Der er her tale om den andel, som det offentlige disponerer over i forbindelse med den offentlige forvaltning, hvilket inkluderer både overførselsindkomster og udgifter til offentlig service.

Figur 6. Offentlig forvaltning og service udgifter i pct. af BNP, 1995-2020

Note: Figuren dækker over de samlede udgifter, som offentlig forvaltning og service har, inklusive indkomstoverførsler, forbrug, og andet – primært investeringer, renteudgifter og subsidier. Bemærk, at offentlig forvaltning og service også dækker sociale kasser styret af det offentlige. Det vil sige, at sociale sikringskasser som eksempelvis helbredsforsikringer og arbejdsløshedskasser, som især tyskerne indbetaler til, er inkluderet her.

Kilde: Eurostat.

Det fremgår, at der har været en konvergens mellem de tre lande, og at den er særlig tydelig i perioden fra midten af 90'erne og frem til finanskrisen. Konvergens er især sket ved, at det offentlige fylder mindre i Danmark og Tyskland, men mere i Storbritannien. I årene efter

finanskrisen er der igen en vis divergens, og man ser, at der er en stigning i den offentlige sektors engagement i Danmark i forhold til, hvad der er tilfældet i de to andre lande. Denne divergens er dog i perioden fra 2012 til 2019 igen vendt til konvergens.

Ensartet skatteniveau

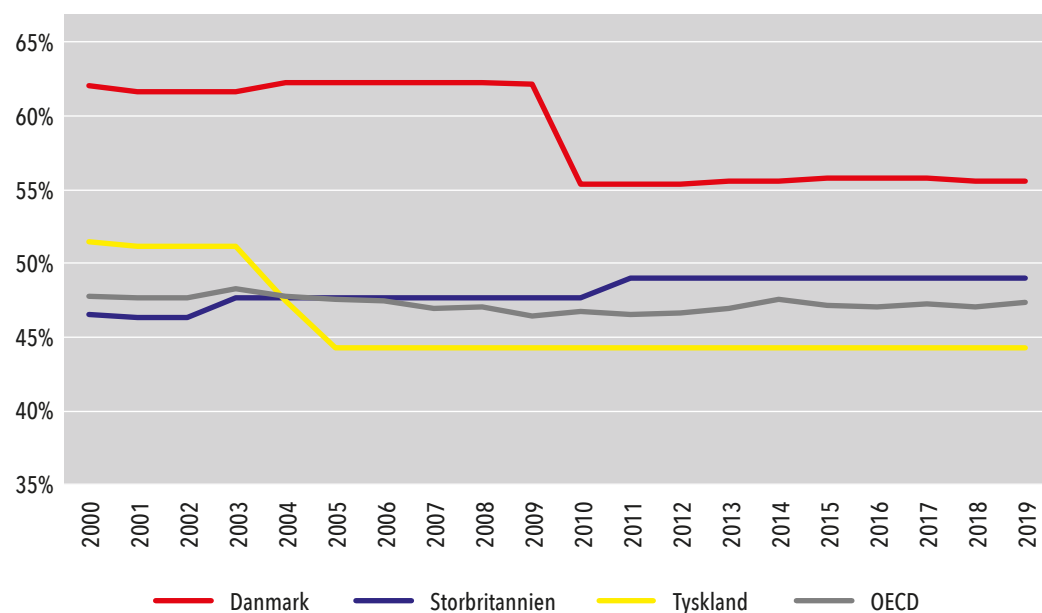
Globaliseringen har i de tre lande ført til lavere skatter på de mest mobile produktionsfaktorer – højtuddannet arbejdskraft og kapital.

Figur 7 viser udviklingen i marginals-katten for de højeste indkomster, og her ses en klar konvergens. Denne konvergens er især et resultat af, at Danmark, som

traditionelt har haft ret høje marginals-katter, har haft en markant reduktion i marginals-katten for de højeste indkomster.

Figur 8 viser en mindst lige så markant konvergens, når det gælder selskabsskatten, men her er det især Tyskland, der har tilpasset deres traditionelt høje sats i forhold til de andre lande.

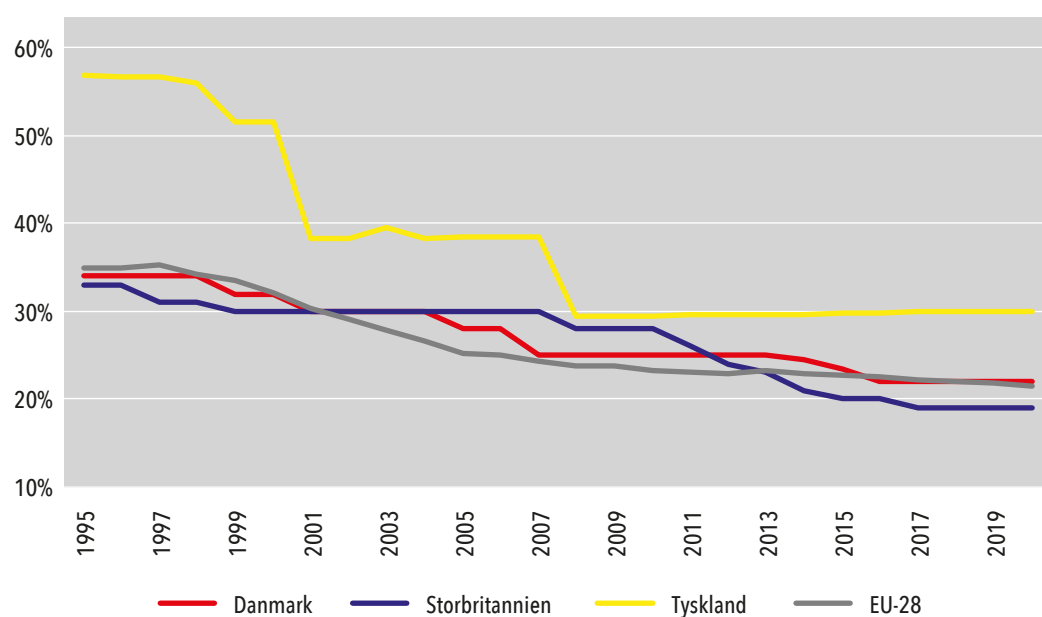
Figur 7. Marginals-katter ved en indkomst på 167% af den nationale gennemsnitsindkomst, 2000-2019

Note: Her anvendes OECD's definition af den marginale skatte-kile for en enlig voksen uden børn.

Kilde: OECD.

Figur 8. Selskabsskattesatser, 1995-2020

Kilde: EU-Kommissionen.

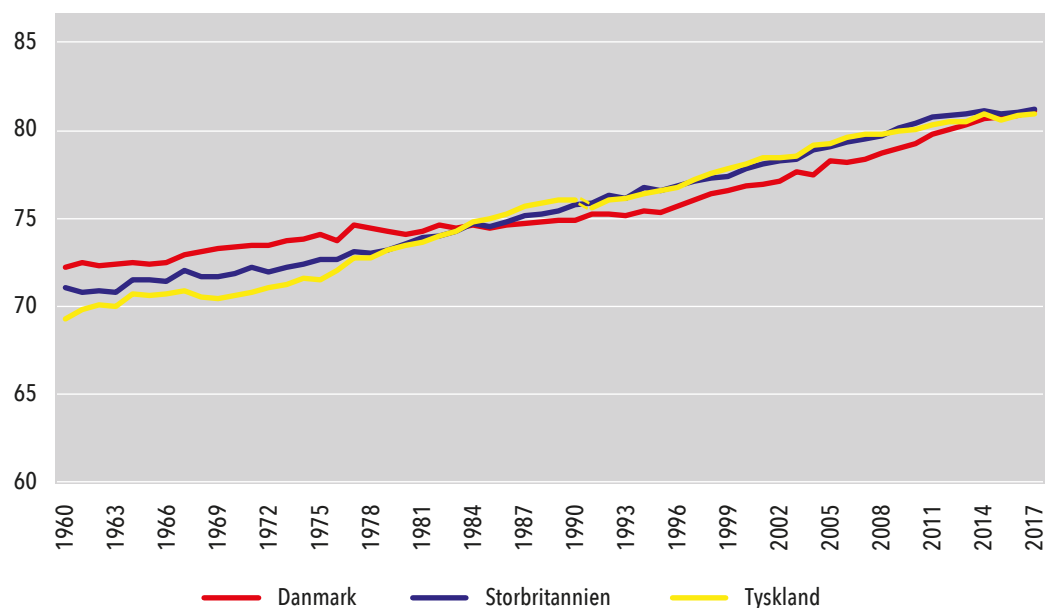
Mindre rygning og alkoholforbrug i de tre lande

Borgerne i Storbritannien, Tyskland og Danmark er blevet mere sunde

Udviklingen i den forventede levetid i de tre lande siden 1960 har udviklet sig ret parallelt, men Danmark skiller

sig lidt ud. I starten af perioden har danskere den klart længste forventede levetid, mens de har den laveste i midten af 90'erne. Siden midten af 90'erne har Danmark til gengæld indhentet de to andre lande, og der ses en tydelig konvergens.

Figur 9. Forventet levetid, 1960-2017

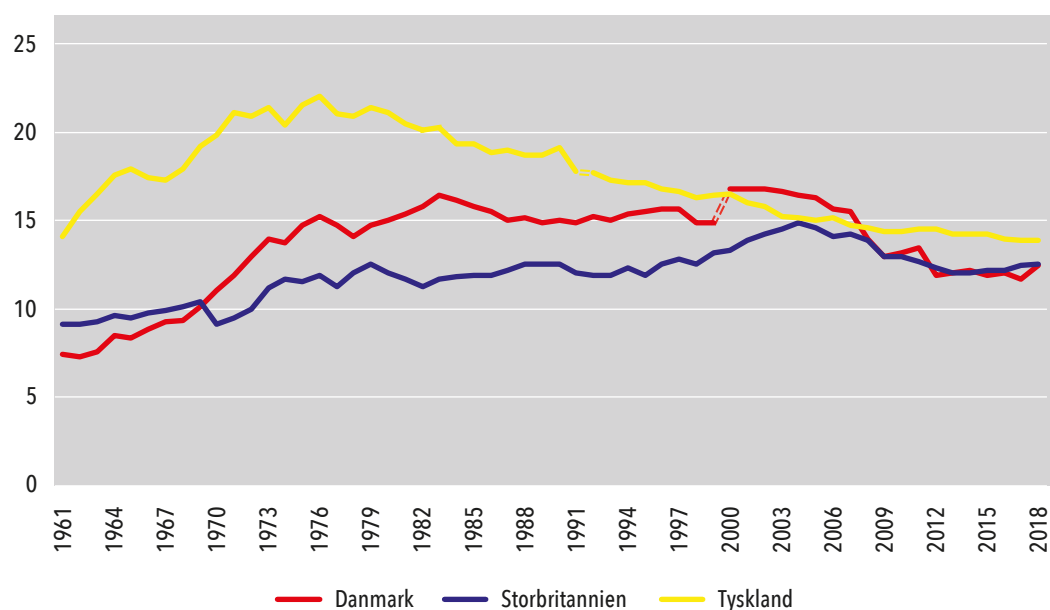
Note: Tyskland er Vesttyskland frem til 1991.

Kilde: Human Mortality Project.

Forventet levetid hænger blandt andet sammen med livsstil. Figur 10 viser udviklingen i alkoholforbrug i de tre lande, og figur 11 viser udviklingen i rygning. Tyskere har i det meste af perioden det højeste alkohol-

forbrug, mens danskerne ryger mest. Det er dog meget tydeligt, at der er en konvergens i både alkoholforbrug og rygning. I slutningen af perioden er både alkoholforbrug og rygning næsten ens i de tre lande.

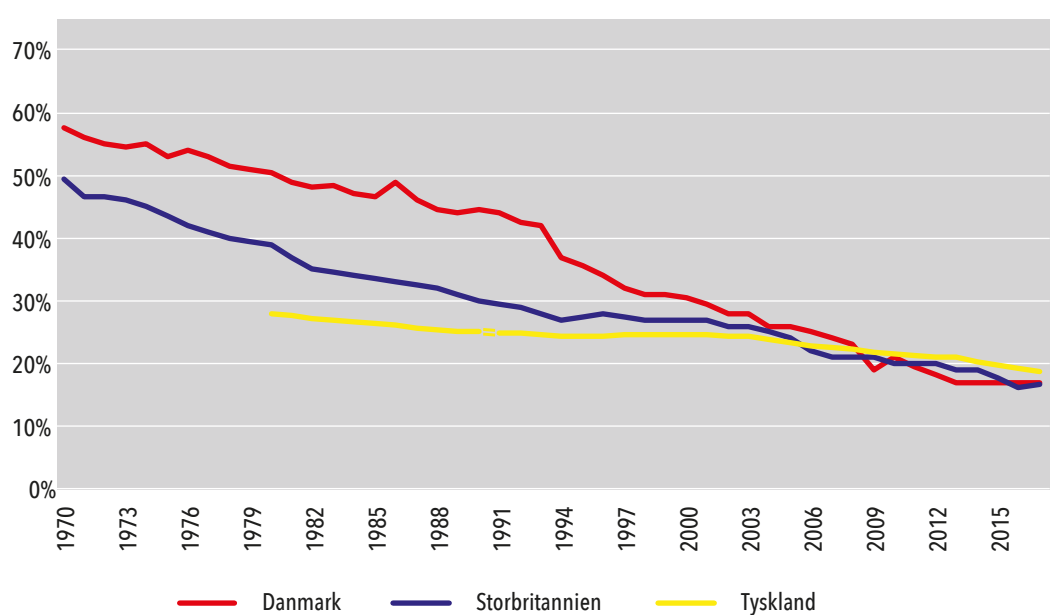
Figur 10. Alkoholforbrug i genstande pr. person pr. uge, 1961-2018

Note: Tyskland er Vesttyskland frem til 1991. Danmarks databrud i 2000 skyldes overgang til surveydata, der vurderes at være mere præcise.

Kilde: OECD.

Figur 11. Andel af befolkningen over 15 år, der ryger dagligt, 1970-2017

Note: Tyskland er Vesttyskland frem til 1991. For alle tre lande er der flere år, hvor der er lineært interpoleret. For Storbritannien beskriver grafen andelen af 16+-årige.

Kilde: WHO samt egne beregninger.

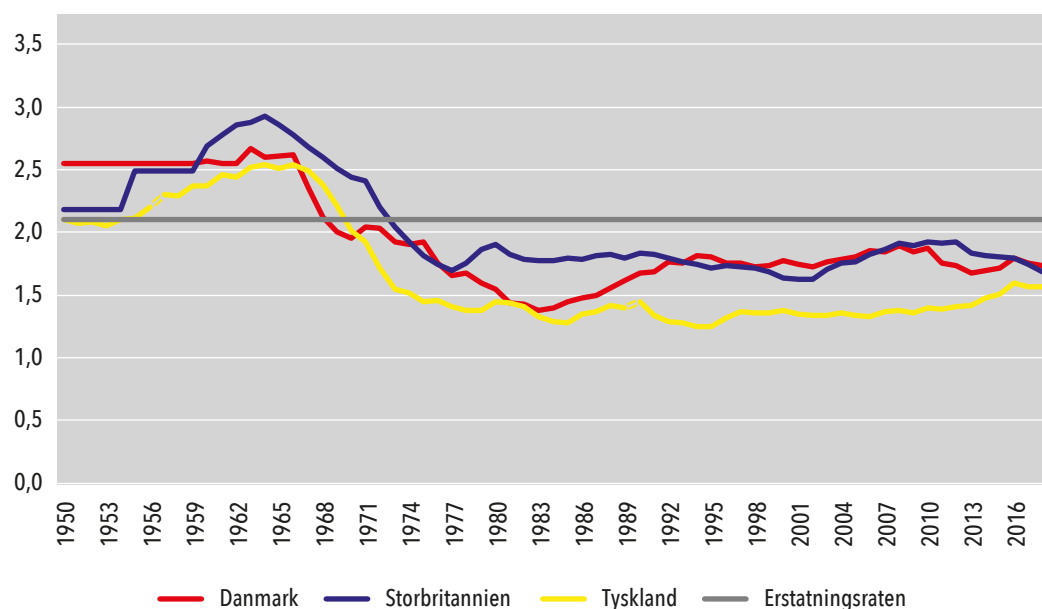
Fertilitet er et andet vigtigt område, og figur 12 viser udviklingen i fertiliteten i de tre lande siden 1950. I figuren er også indlagt erstatningsraten, der viser fertiliteten, der vil give en konstant befolkning. I alle tre lande er fertiliteten relativt høj i 50'erne og starten af 60'erne, men falder i 70'erne til et lavt niveau, som er vedvarende og klart under erstatningsraten. Der er dog også markante forskelle mellem de tre lande, og især Tyskland skiller sig ud med en fertilitet, der er langt under den, der gælder i de andre lande. I de seneste 10 år ser man dog en konvergens mellem de tre lande, hvor

fertiliteten har været svagt faldende i Storbritannien og svagt voksende i Tyskland.

Større andel ældre udfordrer alle tre lande

I alle tre lande udgør ældre en voksende andel af befolkningen. Stigningen i de ældres andel af befolkningen er dog mere markant i Tyskland end i Danmark og Storbritannien. Det skyldes, at den tyske fertilitet tilbage i tiden har været lavere end i de to andre lande.

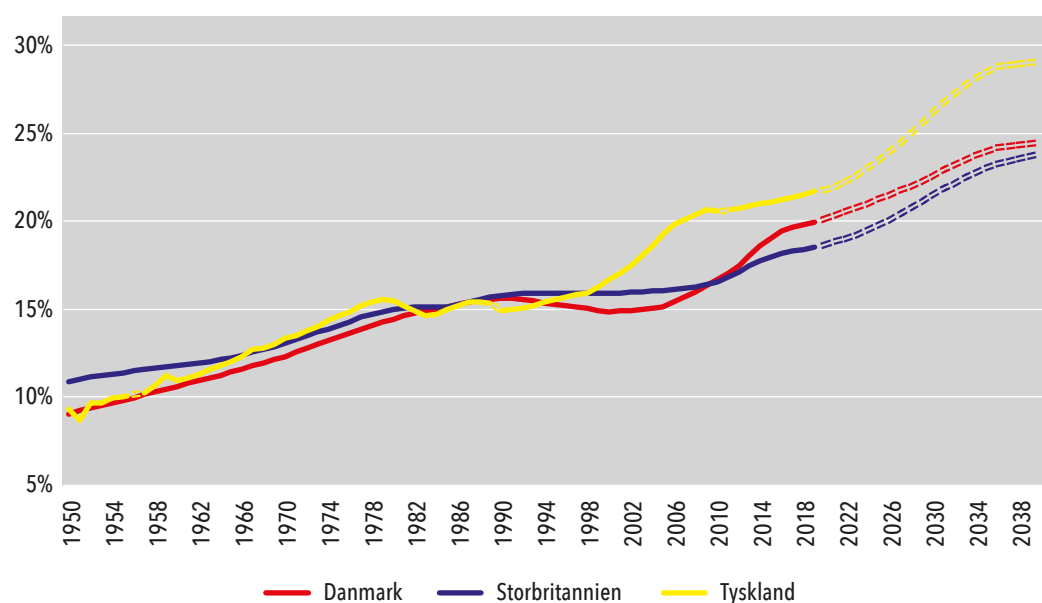
Figur 12. Den samlede fertilitet pr. kvinde, 1950-2018

Note: Tyskland er Vesttyskland frem til og med 1989. Databrudet i 1957 for Vesttyskland skyldes indlemmelsen af Saarland.

Kilde: Destatis for Tyskland, FN for andre lande i årene 1950-1960, derefter Verdensbanken.

Figur 13. Andel af +65-årige i den samlede befolkning, 1950-2019 og fremskrivning til 2040

Note: Befolkningstallet er for Tyskland i et år opgjort pr. 31/12 frem til 2019. For de to andre lande, og for Tysklands fremskrivninger, er andelen pr. 1.7. i et givet år. Tyskland er Vesttyskland frem til og med 1989. Databrudet i 1957 for Vesttyskland skyldes indlemmelsen af Saarland i Vesttyskland. Databrudet i 2011 skyldes, at tal i perioden 2011-2019 er baseret på folketællingen i 2011, og fra 2020 og frem er der anvendt fremskrivninger fra FN.

Kilde: Destatis for perioden 1950-2019 for Vesttyskland og Tyskland, UN Department of Social and Economic Affairs, World Population Prospects for alle andre datapunkter samt egne beregninger.

Mere kriminalitet i alle tre lande

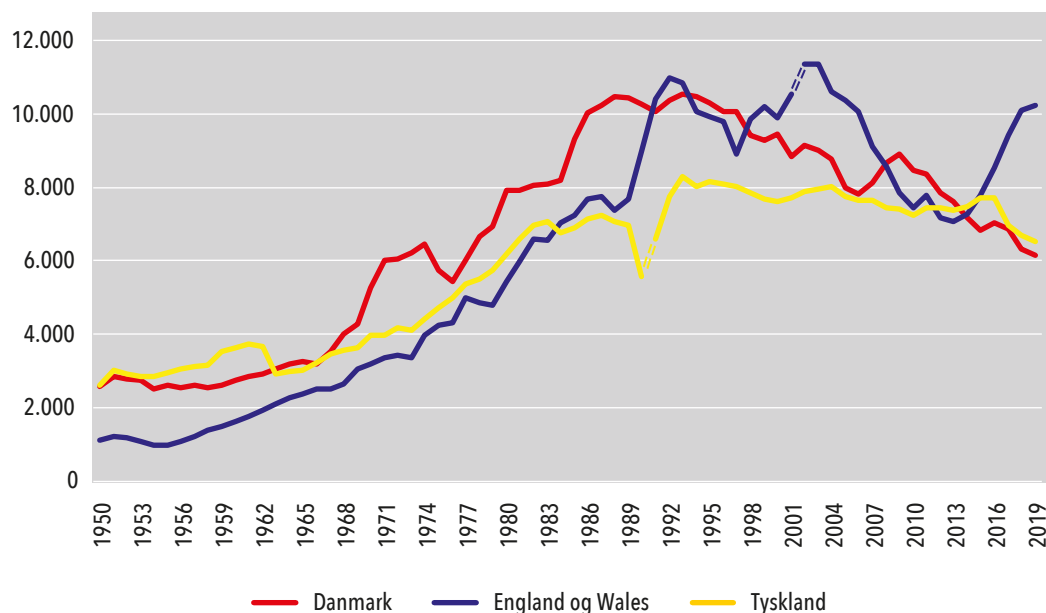
Kriminaliteten har udviklet sig næsten ens i Danmark, Tyskland og Storbritannien

Selvom der er forskelle i retspolitikken og i niveauet af straffelovsovertrædelser, har der i alle tre lande været en voksende kriminalitet fra 50'erne og frem til midten af 90'erne (lidt senere i Storbritannien), hvorefter der er en faldende og konvergerende kriminalitet. Mod slutnin-

gen af perioden skiller Storbritannien sig ret meget ud med en voksende kriminalitet, men dette skyldes i høj grad ændringer i retspolitikken i 2014 (*Anti-Social Behaviour, Crime and Policing Act 2014*).

Udviklingen i antal anmeldte straffelovsovertrædelser i Danmark, Tyskland og Storbritannien fremgår af figur 14.

Figur 14. Antal anmeldte straffelovsovertrædelser pr. 100.000 indbyggere, 1950-2020

Note: Databrud i 1991 gælder samlingen af Tyskland, før 1991 beskriver grafen Vesttyskland. Databrudet i 2002 skyldes, at britisk statistik her overgår til år, der dækker fra april til marts. Tallene for anmeldte straffelovsovertrædelser i januar, februar og marts 2001 er derfor ikke med i grafen.

Kilde: ONS, Destatis, Eurostat, Danmarks Statistik og FN.

Store forskelle i indvandring til de tre lande

Antallet af asylansøgere til Tyskland er markant større end til Danmark og Storbritannien.

Når det gælder indvandring, har de tre lande haft et meget forskelligt udgangspunkt, hvor eksempelvis Storbritannien har haft tætte relationer til tidligere kolonier. Tabel 1 viser andelen af indvandrere i de tre lande.

Tabel 1. Andel indvandrere og efterkommere, pct, 2019

	Danmark	Storbritannien	Tyskland
Ikke-vestlige indvandrere	7,0	7,5	9,6
Ikke-vestlige efterkommere	2,9	NA	6,3
Vestlige indvandrere	4,5	6,9	7,1
Vestlige efterkommere	0,5	NA	3,0

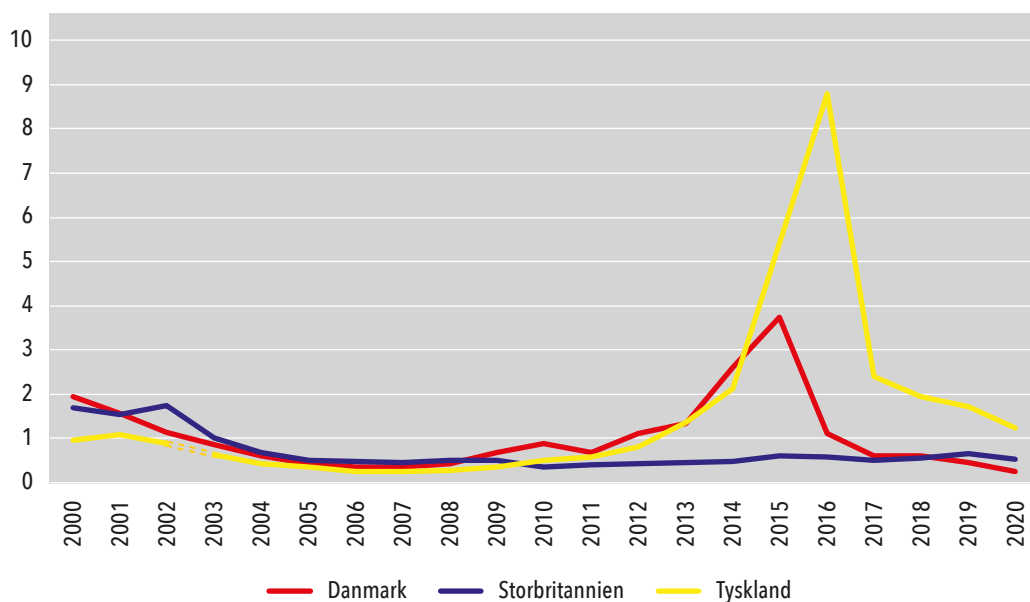
Note: Dobbelte statsborgerskaber tæller med som begge landes. For Storbritannien er der ikke data for efterkommere. For Tyskland er tidligere indvandrere fra Øst til Vest (og modsat) ikke talt med som indvandrede. I Tyskland er man efterkommer, hvis blot en af forældrene er indvandrer. I Danmark skal begge forældre være det, derfor er sammenligneligheden i efterkommer-kategorien begrænset.

Kilde: Destatis, ONS, Nordic Statistics og Danmarks Statistik.

Der er en vis forskel i, hvor stor en andel indvandrere udgør af befolkningen i de tre lande. Tyskland har flere ikke-vestlige indvandrere end de to andre lande, og Danmark har færre vestlige indvandrere end de to andre lande. Der er med andre ord forskelle i, hvor stor en andel indvandrere udgør af befolkningen, men størrelsesordenen er forholdsvis ens.

Til gengæld har Tyskland fået mange flere asylansøgere efter krisen i Syren end de andre to lande. Figur 15 viser udviklingen i antallet af asylansøgere pr. 1000 indbyggere. Her fremgår det tydeligt, at antallet af asylansøgere til Tyskland var markant større end til Danmark og især Storbritannien.

Figur 15. Førstegangasylansøgere pr. 1000 indbyggere, 2000-2020

Note: Tallene er inklusive familie til asylansøgeren (medansøgere). Databrudet i 2003 skyldes overgang fra data fra Home Office til data fra UNHCR (der dog er ens i fælles år).

Kilde: Home Office og UNHCR.

Undersøgelsens publicering

Grete Brochmann, Bent Jensen, Bodil Wullum Nielsen og Jan Rose Skaksen

Velfærdsstat og befolkning i Danmark, Storbritannien og Tyskland.

Træk af udviklingen siden 1960'erne

ROCKWOOL Fondens Forskningsenhed og Gyldendal

2022

Nyt fra ROCKWOOL Fondens Forskningsenhed. (ISSN 1396-1217) udgives for at informere offentligheden om resultaterne af den løbende forskning i enheden.

Nyhedsbrevet er ikke ophavsretligt beskyttet og må frit citeres eller kopieres med fornøden kildeangivelse.

Du kan se andre udgivelser fra forskningsenheden på: www.rockwoolfonden.dk/forside/forskning